

ปลาปล้องอ้อย ที่พบในประเทศไทย

กิตติภพ จันทระประวัติ

กลุ่มวิจัยและพัฒนาสถานแสดงพันธุ์สัตว์น้ำจืด

“ปลาปล้องอ้อย” ชื่อนี้อาจจะไปพ้องกับปลาสวยงามสายพันธุ์ต่างประเทศชนิดหนึ่ง แต่ถ้าเอ่ยถึง “ปลาคูลี่” นักเลี้ยงปลาสวยงามคงรู้จักเป็นอย่างดี เพราะเป็นปลาน้ำจืดสายพันธุ์พื้นเมืองของไทยที่ได้รับความนิยมไปทั่วโลก อันเนื่องมาจากมีรูปร่าง สีเส้นที่สวยงาม และแปลกตา แต่ละปีจึงมีการรวบรวมจับจากธรรมชาติเป็นจำนวนมาก เพื่อตอบสนองความต้องการของตลาดปลาสวยงามทั้งในและนอกประเทศ

ปลาปล้องอ้อยอยู่ในวงศ์ Cobitidae อยู่ในสกุล *Pangio* เป็นปลาน้ำจืดของไทยอีกชนิดหนึ่งที่มีรูปร่างแปลก คือ มีรูปร่างเรียวยาว (elongated shape) แบนข้าง คล้ายงู มีแถบสีดำพาดขวางบนพื้นลำตัวสีเหลืองส้ม จำนวนแถบแตกต่างกันไปแล้วแต่ชนิดของปลา รอบปากมีหนวด 4 คู่ มีเงี่ยงเล็กๆ ซ่อนอยู่ใต้ตา จะกางออกมาเมื่อพบเจอศัตรู ซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะของปลาในวงศ์นี้ ครีบมี 7 ครีบ สีใส โคนครีบหาง ครีบกันมีแถบสีดำ อาศัยอยู่ในแหล่งน้ำที่มีลักษณะเป็นพื้นทราย กรวด ที่มีการทับถมของเศษใบไม้ กิ่งไม้ หรือบริเวณที่มีพรรณไม้น้ำขึ้น ที่ระดับค่า pH 4.5-7.5 พบได้ในภาคใต้บริเวณจังหวัด สตูล ตรัง พัทลุง และบริเวณพื้นที่พรุ ภาคตะวันออกบริเวณจังหวัด จันทบุรี ระยอง และตราด อาหารตามธรรมชาติของปลาชนิดนี้ จะเป็นพวกสัตว์หน้าดิน เช่น หนอน ตัวอ่อนแมลง โดยออกหากินในเวลากลางคืน กลางวันมักหลบซ่อนตัวอยู่ใต้เศษใบไม้ กิ่งไม้ ความแตกต่างระหว่างเพศจะสังเกตเห็นได้ชัด เมื่อปลาอยู่ในช่วงสืบพันธุ์ วางไข่ โดยเฉพาะในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ – เมษายน และเดือนพฤศจิกายน ปลาปล้องอ้อยเพศเมีย ส่วนท้องจะอูม และมองเห็นสีเขียวจากสีของไข่ได้ชัดเจน เพศผู้จะมีครีบหูขนาดใหญ่ ไข่มีลักษณะเป็นเม็ดกลม ไข่ประเภทจมติดวัสดุ วางไข่แต่ละครั้งประมาณ 200 – 300 ฟอง (วิทยา, 2551)

ชนิดของปลาปล้องอ้อยที่พบในประเทศไทย

ปล้องอ้อย *Pangio kuhlii* (Val.in Cuv. & Val., 1846) ลำตัวเรียวยาว มีลายแถบสีดำพาดขวางลำตัว 12-15 แถบ พบครั้งแรกที่จังหวัดจันทบุรี ขนาดทั่วไปที่พบ 8 เซนติเมตร มีถิ่นอาศัยอยู่ในภาคตะวันออก บริเวณจังหวัดจันทบุรี และภาคใต้ของประเทศไทย

ปล้องอ้อย *Pangio myersi* (Harry, 1949) ลำตัวมีแถบสีดำบนพื้นลำตัวสีส้ม 8-11 แถบ ขนาดโดยทั่วไปที่พบตามธรรมชาติ 6-7 เซนติเมตร มีถิ่นอาศัยอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย บริเวณจังหวัดจันทบุรี ระยะเวลา

http://www.siamensis.org/species_index#7058--Genus: Pangio

ปล้องอ้อยหนวดยาว *Pangio cuneovirgata* (Ruat, 1957) หนวดรอบๆจมูกมีขนาดยาวกว่าปล้องอ้อยชนิดอื่น ลายแถบสีดำมีขนาดเล็ก ไม่ถึงกึ่งหนึ่งของลำตัว ขนาดโตเต็มที่ 6-7 เซนติเมตร มีถิ่นอาศัยในภาคใต้ของประเทศไทย บริเวณพื้นที่พรุ เป็นชนิดปลาปล้องอ้อยที่พบได้น้อยมาก

http://www.siamensis.org/species_index#7058--Genus: Pangio

จากความนิยมเลี้ยงปลาปล้องอ้อยเป็นปลาสวยงามอย่างแพร่หลาย ในแต่ละปีจึงมีการรวบรวมจับปลาชนิดนี้จากธรรมชาติเป็นจำนวนมาก ตามความต้องการของตลาดปลาสวยงามทั้งใน และนอกประเทศ ส่งผลให้ปลาปล้องอ้อยในธรรมชาติมีจำนวนที่ลดลงอย่างต่อเนื่อง เราเริ่มพบเห็นในตลาดปลาสวยงามได้น้อยลง ปลาที่มีราคาที่สูงขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อมีการรวบรวมจับปลาในช่วงฤดูสืบพันธุ์วางไข่ จึงเป็นการลดโอกาสในการเพิ่มประชากรปลาปล้องอ้อยตามธรรมชาติโดยตรง อีกทั้งการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมแหล่งน้ำที่อยู่อาศัย ส่งผลกระทบต่อการดำรงชีพของปลาปล้องอ้อย ในปัจจุบันนักวิชาการของกรมประมงกำลังศึกษาวิจัยเพื่อทดลองหาวิธีที่เหมาะสมในการเพาะขยายพันธุ์ปลาปล้องอ้อย เพื่อเผยแพร่ข้อมูลแก่เกษตรกร นำไปสู่การเพาะพันธุ์เชิงพาณิชย์ ลดปริมาณการจับจากธรรมชาติให้น้อยลง เพื่อคืนสมดุลสู่ธรรมชาติต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กาญจนา จิรพันธ์พิพัฒน์ และพิสิฐ ภูมิคง. 2547. ชีววิทยาและการแพร่กระจายของปลา *Pangio kuhlii*

(Valenciennes, 1846) ในจังหวัดตราด. สำนักวิจัยและพัฒนาประมงน้ำจืด, กรมประมง

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. 38 หน้า.

ชวลิต วิทยานนท์. 2545. พรรณปลาในพื้นที่พรุของประเทศไทย. สำนักนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม. 135 หน้า.

วิทยา หวังเจริญพร. 2551. ระบบน้ำที่เหมาะสมในการเลี้ยงปลาปล้องอ้อย. วารสารการประมง ปีที่ 61 ฉบับที่ 6

พฤศจิกายน - ธันวาคม 2551 หน้า 572 - 575.

สมโภชน์ อัครกะทิววัฒน์. 2547. สารานุกรมปลาน้ำจืดไทย เล่ม1. องค์การค้าของคุรุสภา. 264 หน้า.

Kottelat, M. 2001. Fishes of Laos. WHT Publications (Pte) Ltd., Sri Lanka. 198 pp.

http://www.siamensis.org/species_index#7058--Genus: Pangio. 27/02/2012.